

I. N. D.
DISSERTATIO
DE
FULCRIS
HIERARCHIÆ
PONTIFICIÆ,

QUAM
Consens. Ampliſſ. Facult. Philoſ. Aboëns.

PRÆSIDE
MAG. JOHANNES
BILMARK,

HISTOR. AC PHIL. PRACT. PROFESSORE ORDIN.

Publice examinandam ſiſtit

EPHRAIM WIDENIUS,

Adjunct. Paſt. in Halico,

In AUDITORIO MAJORI Die XI Aprilis
Anni MDCCLXXII.

Horis Antemeridianis.

A B O Æ

Impreſſit JOHANNES CHRISTOPHORUS FRENCKELL.

VIRO

Plurimum Reverendo atque Præclarissimo,

D. N. ERICO WIDENIO,

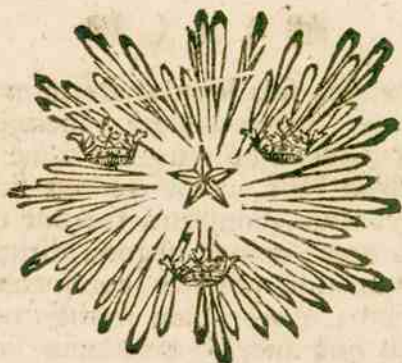
Ecclesiarum, quæ in Halico & Angelniemi DEO colliguntur, PASTORI DIGNISSIMO,

PARENTI INDULGENTISSIMO.

Tandem diu desideratus illucescit dies, quo primos indefesse TUX in me bonitatis fructus, quamvis exiguos, TIBI summa cum pietate offerre queam. TIBI, OPTIME PARENS, multa debeo, immo post DEUM Optimum omnia. TU ab infantia sollicitam semper mei gessisti curam. A pueritia rectam salutis viam sedulo mihi monstrare, in deliciis TIBI fuit maxime. TUIS impensis Specimen hoc Academicum in lucem prodit publicam. Accipias igitur, OPTIME PATER, hoc de Fulcris Hierarchiæ Pontificiæ opusculum, quod Venerando & Peramabili TUO NOMINI unice dicare volui, debui, ut intimæ & quæ filium decet piæ venerationis qualecunque exstet pignus atque indicium. Meum erit Clementissimum NUMEN servis semper compellere suspiriis, dignetur TE, PATER INDULGENTISSIME una cum MATRE mea CARISSIMA, constantissimo felicitatis flore ad seram usque senectutem ita cumulare, ut Ecclesiæ commodo & nostro gaudio diu vivas ac feliciter! Hujus voti compos factus lætabor maxime, quad vixero permanfurus .

PARENTIS INDULGENTISSIMI

filius obedientissimus
EPHRAIM WIDENIUS.

PRÆFATIO.

Misit DEUS, quæ summa Ejus est bonitas, Filium suum in hunc mundum, ut restauraret felicitatem, qua culpa primorum parentum omnes horum posterii exciderant, atque ut vitiorum mancipia regni virtutum cives constitueret. His DEI decretis suos calculos humana interserens sagacitas, conveniens judicasset, ut socios & ministros tanti operis sese adjunxisset vel Principes vel Proceres vel saltem Eruditissimos per orbem Viros. Sed alia sunt DEI, alia hominum judicia. Sicuti Christus huc non venerat, ut mundanum aliquod constitueret regnum; ita quicquid magnificum censent mortales, fini Salvatoris parum inserviit. Elegit igitur sibi Ministros simplices piscatores, quibus præcepit, ut Evangelium omnibus annuntiarent gentibus, non ut his dominarentur. Dedit enim discipulis suis non *ensem*, sed *clavem*; non *flammam*, sed *scripturam*; non *tormenta*, sed placida *argumenta*; non *fascēs & secures*, sed *tunicam & baculum, ministrorum*, non *Dominorum* insignē.

gne. Dixit præterea suis legatis: *Ite, non ferite; docete, non nocete, multo minus occidite.* Increſcente deinceps inter continuas eademque graviffimas vexationes atque agitationes Eccleſia DEI, ut in cœtibus fidelium omnia decenter peragerentur, conſtituti fuerunt quidam Inſpectores ſeu Curatores, quibus negotia dirigendi, non tenero gregi imperandi poteſtas competebat, ſine ullo præ eminentiæ jure; quare etiam miſiſſimus Salvator diſcipulos ſuos, de hoc inter ſe altercantes, ſic reprehendit: *Reges gentium dominantur, Vos autem non ſic.* Ad cujus præcepti tenorem *ſæxſta* quædam & æqualitas inter Eccleſiæ membra per bina circiter ſæcula viguit, Præſulesque primitivæ Eccleſiæ muneris ſui auctoritatem in miniſterio, dignitatem in humilitate atque honorem in vitæ ſanctitate repoſuerunt. Enimvero ſicut inſtituta quævis humana ſuis ſubjecta ſunt viciffitudinibus; ita ſucceſſu temporis factum eſt, ut plures, qui ingenio & prudentia ſeſe valere crediderunt, jus illud directionis ſibi arrogare niterentur, & illud confeſcuturi machinationibus quibusvis uti non dubitarent; unde diſſidia & contentiones inter paris poteſtatis conſortes exſtiterunt. Ut hæc mala reprimerent, conſultum videbatur, jus directionis illi deferre, qui meritis, qua tamen voce *vix* alia magis ambigua datur, in Eccleſia inclareſceret. Sic ex integro cœtu unus fuit electus, qui rebus ad Eccleſiam pertinentibus præſſet. Nec ſic deterior, ſaltem ab initio, facta eſt Eccleſiæ conditio, quam Præſules illi ſatis modeſte ſeſe gerent; contenti honore, quem cætorum benevolentia ipsis detulerat, iniquum cenſentes, aliorum premere cervices. Paulo autem poſt mutata fuit rerum facies; quam Ephori majorem poteſtatem ſenſim ſenſimque ſibi arrogaverint, contra mandatum Salvatoris regnum mundanum, ſpreto Spirituali, ſibi conſtituentes. Scilicet Epifcopi, qui majorum urbium Ec-
cleſiis

clesiis præerant, præcedentiam quandam præ reliquis sibi vindicarunt; unde Metropolitanorum deinceps & denominatio & auctoritas invaluit. Quocirca quum Roma inter cæteras urbes caput ita extolleret, ut orbis domina haberi voluerit; Pontifices quoque Romani dictaturam quandam in omnes Ecclesias exercere magnopere sunt conati, quæ Hierarchia Pontificia vocari sivevit.

§. I.

Sicut non infrequens fuit tam in populo Israëlitico, quam in aliis civitatibus, ut qui imperium olim administrabat, idem simul Supremam Sacrorum curam gereret; ita quoque sunt nonnulli, qui incunabula Hierarchiæ Pontificiæ seu dominatus Papalis (*) referunt ad NUMAM, secundum Romanorum Regem; addentes imperium atque Sacerdotium fuisse conjuncta usque dum TARQUINIUS de solio fuit dejectus; qua quidem occasione mutata imperii forma potestas Ecclesiastica ab imperio fuit distincta & non parum imminuta, attamen Pontificum auctoritas magni semper a Romanis habita. Enimvero tanta est temporis intercapedo, inter primos illos Pontifices Romanos, qui sub gentilismo vixerunt, & Hierarchas Christianos, ut horum potestas a pristina illorum auctoritate derivari nequeat. Præterea illi multo modestiores fuerunt, quam hi; non enim Senatui sese ingerebant, sed quum in rebus majoris momenti consultebantur, tunc suas sententias graviter proposuerunt, quas ceu totidem ex tripode dicta oracula consulentes suspexerunt. Sed Joves illi Capitolini omnia suæ potestati atque arbitrio subicere decreverunt. Enimvero non semel, nec uno gradu ad hoc potentia culmen adscenderunt. Inter præcipua eorum principia semper habitum fuit, temporibus callidissime inservire. Postquam igitur horrenda persecutionum procella, quæ naufragium Christianis sapius portendebant, desissent, & Eccle-

fla, instar navis fluctibus jactata placida magis tempora sub Christianis Imperatoribus obtinisset, variis simul in Religione figmentis sese extollere cœpit Romana superbia. Cristas erigebat urbis gloria, & occasionem sumministrabat usurpatio juris sacrorum. Accedebant in imperio Romano partim intestina dissidia partim irruptiones barbararum gentium, quo in turbido prolixè piscati sunt hi Petrini piscatores. Verum grandia Pontificum Romanorum molimina lente adhuc procedebant. Hærebat enim in omnium animis pristina rerum facies; cui accedebat auctoritas Scripturæ Sacræ quoad maximam partem adhuc integra, & qua omnibus sine exceptione Christi ministris, ipsis quoque Apostolis, docere, pascere & potestati civili subjectos esse injungebatur; dominari autem & Magistratui civili sese opponere, prorsus interdicebatur. Quibus factum, ut ad finem usque sæculi VI potestati civili sese non subtraxerint Episcopi Romani; id quod imprimis constat exemplo Pontificis GREGORII I, qui titulum *universalis Papæ* vehementer detestabatur, ceu *superbum, novum, nefandum, scelestum* atque *blasphemum*.

(*) *Papa* nihil aliud est, quam blanda Patris compellatio; quamobrem quum Sacerdotes paternam animarum curam gererent, vocibus allatæ confinibus sunt nuncupati. Sic Cambris *Pop*, Belgis *Pape*, Germanis *Pfaffe*, Sclavis *Pop*, Fennis *Pappi* est Sacerdos. Latii incolæ olim victimarium vocabant *Popam*, sed in Synodo quadam Romana, sub auspiciis Pontificis GREGORII VII habita, decretum fuit, ut quemadmodum unus tantummodo esset in orbe Summus Sacerdos; ita quoque titulus ejus a communi Sacerdotis appellatione *Pfaffe* ita distingveretur, ut Flamines illi quidem *Pfaffen*, sed Archiflamen in superlativo *Pabst* in imperio Romano-Germanico vocaretur.

§. II.

Ad Hierarchiam vero Pontificiam cum augendam tum confirmandam præcipue contulerunt partim experimenta quædam potestatis, quæ Pontificibus ultra spem & opinionem feliciter cesserunt, partim etiam Concilia nonnulla. Sic inter alia notum est, quod Papa Romanus VICTOR sæculo III ausus fuerit, anathematis fulmine ferire omnes Christianas in Asia Ecclesias, propterea, quod alio die festum Paschatos celebrarent, quam in Ecclesia Romana esset receptum. Quod imperterritum facinus recentiores quidam Historiæ Ecclesiasticæ Scriptores habent pro primo quasi rudimento Antichristi, in cuius vagientis. Præterea vero ad Hierarchiam Pontificiam plurimum contulit Concilium Sardicense Illyricum, quod An. C. 347, adeoque aliquanto post Concilium Nicænum fuit celebratum; in quo inter alia, quæ Patres Nicæni indecisa reliquerant, statutum fuit, ut Episcopus Romanus non solum primum inter cæteros Episcopos obtineret locum, sed etiam ut controversiæ, quæ in particularibus Synodis dirimi non possent, ad Pontificem Romanum deferrentur, qui decretoriam pro re nata ferret sententiam. A quo proinde tempore Suprematum sedis atque donum infallibilitatis ferociores Pontifices sibi arrogasse constat. Nec minus robur accepit dominatus Papalis, dum Episcopis Romanis concessa fuit potestas beneficia Ecclesiastica libere disponendi, etiam cum exclusione Regum atque Imperatorum; quibus jactis fundamentis, Pontifices nihil non suæ arrogantia atque arbitrio permiserunt. Confirmato enim a PHOCA & titulo Oecumenici & jure in Ecclesiasticis summo, Pontifex Romanus ipsos adorari Reges atque Imperatores non dubitavit, omnia Sceptra suo pedo, si moliminibus modo faveret fortuna, subjecturus; cujus operis valida satis habuit arma, videlicet excommunicationis fulmina &

Eccle-

Ecclesiæ libertatem. Per *illam*, ad secularia extensam, Imperatorum frangere potuit animos, & omnem eorum potentiam, debitæ subditorum obedientiæ innixam, dissolvere; per hanc vero, si ad institutum accommodaretur, electio libera, jus investituræ & majestas, quæ ab Imperatore non penderet, haberi poterant. Quid? Quod sequenti tempore eo arrogantia processerint Joves Capitolini, ut Pontifex SIXTUS V in bulla contra Gallia Regem, HENRICUM III scribere non dubitaverit: *Ego supremam in omnes Reges & Principes universæ terræ, in cunctos populos & nationes, non humana, sed Divina institutione mihi traditam potestatem obtineo.*

§. III.

De Templo Philistæorum, quod moribundus subvertit Samsonus, constat, duobus idem innixum fuisse columnis. Ita quoque Hierarchia Pontificia duobus præcipue fulcris superstructa est, *ignorantia & superstitione*; de quibus nonnulla seorsim profereamus. Eam quidem præ se speciem ferunt Pontificii, quod sua Sacra suaque instituta immoto fundamento doctrinæ Prophetarum & Apostolorum sint innixa; sed insimul sollicite cavent, ne meliora discant homines. Quare etjam ne sancta Biblia, unica credendorum & agendorum norma, ad singulorum perveniant cognitionem, eorum lectionem sub poena excommunicationis, retentionis peccatorum atque vivi comburii primum prohibuerunt, nisi id quandoque fieret venia & consensu Episcopi. Sed & hæc facultas a Pontifice CLEMENTE VIII penitus fuit sublata, & poenæ in omnes & singulos statutæ, qui alios ad lectionem Scripturæ Sacræ admitterent. Interdicti hujus talem interseruerunt causam, quot periculum esset, ne hæreses, schismata & nescio quæ religiosa portenta existerent, si omnibus promiscue augustas has degustare epulas liceret. Habuerunt quidem Monachi ad populum concio-

nes,

nes, sed quas hic tanto magis admirabatur, quod ne vulgarem quidem intelligeret, quum ipsa lingua Latina haberentur. Nullae institui potuerunt Scholae, nedum meliores artium atque ingeniorum officinae sine speciali Pontificum indulgentia, qui sedulo curarunt, ut iuvenes diluvio verborum & terminorum submergerentur, sed ne luculam quidem veritatis in pulvere Scholastico adspicerent. Immo hi, in Lycaea admissi, Divinam prorsus habuerunt Pontificum Romani opinionem, adeo ut in iura & dogmata Ecclesiae sic dictae Catholicae inquirere piculum censuerint. Quam densae ignorantiae tenebrae illi orbis parti, quae Hierarchiae suberat Pontificiae, olim incubuerint, ex sequentium temporum exemplis colligi potest.

§. IV.

Religionem inter duos quasi scopulos, impietatem atque superstitionem sitam esse, haud inepte statuerunt Philosophi; simulque praevia experientia constat, quod Pontifices Romani, Ecclesiae navim dirigentes, modo in illam Scyllam, modo in hanc Charybdin deflexerint. Impietatis enim mater in plerisque est ignorantia, sed quae sensim sensimque minuitur, prout homines proveciori aetate meditari incipiunt; adeoque hoc Hierarchiae fulcrum per se non satis est validum. Quare necesse erat, ut alio adhuc vinculo intra circum subjectionis continentur mortales, & quoniam superstitio speciem habet eximiae cuiusdam pietatis; Pontifices Romani hoc capistro multitudinem, sui alias impotentem, sibi reddiderunt devinctissimam. Totum itaque cultum Divinum, in se & ex mandato Divino simplicem, fictis & superstitiosis dogmatibus atque caeremoniis opplent. Primo igitur Patres Ecclesiae, homines utique probos nec indoctos in pari venerationis fastigio cum viris θεοπνεύστοις posuerunt, ut sic vim homines convincendi, Scripturae

Sæ infitam, pro re nata vel dubiam redderent vel profus eluderent. Deinde ex *clave solvente & ligante*, PETRO data, occasionem sibi sumserunt, aliis persuadendi, sibi solis, ut Petri Successoribus, Divinitus concessam esse potestatem, homines vel in cælum intromittendi, vel ad orcum detrudendi; quare supersticiosus etiam populus tantum pretium statuit indulgentiis Papalibus, quantum pro Divino haberi potest. Præterea quum homines suæ consulere salutem non solum in hac, sed etiam in futura vita, dum sapiunt, magnopere studeant, Pontificii sub necessariæ purificationis prætextu hominibus male credulis & superstitionis fascine correptis obtruserunt purgatorium, in quo defunctorum animæ tamdiu detinerentur, quamdiu ad ipsorum sanctificationem necessarium judicarent Papæ. Quam molestum his commentis jugum conscientiam hominum imposuerint, quisque facile animadvertit; quod excutere pauci voluerunt, ne dira excommunicationis fulmina experirentur, pauciores potuerunt, nescientes, an ita conscientiam suam vel tranquilliorē redderent, vel gravius læderent. Denique quum Religio Pontificia externis potissimum cæremoniis absolvatur & magnifica exhibeat spectacula, hominesque magis capiantur grandibus externis apparentiis, quam interna simplicitate, hinc quoque robur non exiguum consequitur Hierarchia Papalis.

§. V.

His duobus quasi internis fulcris Hierarchiæ Pontificiæ totidem externa, ne tantum ædificium corrueret, apposita fuerunt, quorum primo loco ponenda est acutissima dominandi ars Pontificum. Sicut enim *Confessionem* inter media salutis maxime necessaria venditarunt; ita quoque aditum sibi in penetralia cordium dextre pararunt, adeo ut non solum opportune detexerint, quicquid meditentur cum aliis tum imprimis Principes, omnia-

omniaque deinceps in Consistorio Capitolino fuerint decreta & jam e longinquo disposita, ut quomodocunque res caderet, certum tamen inde colligere potuerint lucrum atque commodum. Immo Historia docet, quod cum alii Pontificis filii, tum præcipue Cardinales fuerint Primarii Imperatorum & Regum ministri & intimi eorundem Consilarii; quibus quum via ad Solium Petri esset patefacta, admodum verisimile est, quod incrementa dominatus Papalis non neglexerint. Esto, quod Principes subinde invenerint, qui Legatos Pontificis secretorum suorum arbitros non adsumserint, mille tamen modis jam amplissimis pollicitationibus, jam sexui sequiori ablandiendo pertinax silentium expugnarunt; quamobrem etiam technæ Consistorii Capitolini omnibus machinationibus aulicis longe subtiliores sunt habitæ. Superioribus denique sæculis sub prætextu conservandæ Religionis Catholicæ omnibus fœderibus, inter Principes Europæ fanciendis, sese graviter ingesserunt Pontificum Legati, qui mox extra oleas sunt exspatiati, & primas sibi partes in omnibus vindicarunt negotiis, multum de suo & sedis Apostolicæ jure cessisse aliis persuadentes, si mediatorum solummodo vice fungerentur. Enimvero ne Oedipus quidem omnia stratagemata Politica, quæ ad Hierarchiam & stabiliendam & augendam adhibuerunt Pontifices Romani, indagare, nedum recensere valeret.

§. VI.

Alterum Hierarchiæ Pontificiæ fulcrum externum, idemque validissimum, constituit numero & opibus amplissima cohors Lojolitica, homines in omni negotiorum genere Protheo etiam versutiores. Sicut in sacrum hunc Ordinem vix alii admittuntur, quam qui rarioris ingenii indicia mature produnt; ita quoque nihil fere tam est abstrusum aut reconditum, quod ipsorum non detegat sagacitas. Veræ virtutis alumnos sese præbent; sunt

enim humani, sunt officiosi; sua negligere commoda, aliena tantummodo curare videntur, ut sic horum aucupentur benevolentiam, quam successu temporis in suum vertere usum apprime norunt, satis ostendentes, sua beneficia fuisse hamata. In morum doctrina admodum sunt faciles, adeo ut pro variis hominum moribus varia habeant de moribus decreta. Hac modesta ratione sese gerunt, quamdiu spes quadam lucri adfulgeat, at si forte potentia eorum aliquo modo periclitetur, nihil non pro imperio licitum atque honestum existimant, gravissima quævis scelera, quæ pro potestate ipsorum suscipiuntur & patrantur, facile excusantes. Crevit per omnes orbis partes & quidem in immensum fere Jesuitarum dominatus, factusque est ipsis Regibus ac Principibus tam molestus, quam invisus. Singuli, qui in hunc ordinem admittuntur, inter alia Pontifici Romano votum perpetuæ obedientiæ præstant; quod etiam sollicitè adeo implent, ut sine ministerio hujus societatis cum Hierarchia Pontificia dudum actum fuisset & conclamatum.

§. VII.

Expositis pro instituti ratione breviter præcipuis Hierarchiæ Pontificiæ fulcris; superest, ut ad quæstionem, quam occasione hujus argumenti proponere solent Eruditi, succinctè respondeamus. Scilicet scire gestiunt: An dominatus Papalis nostro avo vel vertici suo sit propior, vel etiam ab occasu parum distet? Ut problema hoc enodetur, ante omnia attentendum erit ad firmitatem fulcrorum supra memoratorum. Primo igitur prævia experientia constat, quod in plerisque terris, quæ quoad Ecclesiastica dominio Pontificis Romani etiamnum subsunt, quotannis evulgentur varia scripta tam Theologica quam Moralia & quidem linguis vernaculis, quibus

quibus homines ad pleniorē cognitionem atque meliorem frugem reduci possunt. Sacra etiam Biblia non una Linguarum Europæarum edita habemus, eorundemque lectioni sine ullo condemnationis metu incumbunt tam Laici, quam Clerici. Principes quoque Catholici singuli in suis ditionibus jus sibi merito vindicarunt, Scholas & Academias reformandi, ut eadem seminaria eruditionis ac virtutis, non figmentorum Monachalium essent. Immo cordatiores Catholicorum, qui amiciores fuerunt felicitati generis humani, quam suæ dominationi, agre admodum tulerunt ingravescentem illam ignorantiam & supinam Monachorum oscitantiam. Quare etiam Imperatores ac Reges non solum filios suos non amplius Cleris, sed aliis probatæ integritatis atque eruditionis Viris instituendos tradere solent; sed etiam Cardinalis atque Archi-Episcopus Viennensis, Princeps TRAUFS-SON partim suam reformavit Ecclesiam, partim Imperatori & Imperatrici id dedit consilii, ut nimios Monasteriorum redditus in usum atque incrementum Scholæ & Academiæ Viennensis impenderent; simili fere ratione, qua Rex noster gl. m. GUSTAVUS I. excrecentias opum Monachalium in longe meliores usus, quam in horum saginam, adhibuit. Ad exortam hanc scientiarum lucem sensim quoque dissipatæ sunt superstitionum præstigia, adeo ut plurimi Catholicorum infallibilitatem Pontificum non quidem intra Consistorium, nedum extracollegialiter admittant, sed publice impugnare audeant. Immo ex Novellis constat, ab Hispaniæ Rege haud ita pridem decretum fuisse, ut universalis quædam Synodus ad dirimendas controversias Ecclesiasticas ibi exortas, independenter ab auctoritate Papæ Romani haberetur, quæ tamen Synodus in aliud tempus fuit dilata. Præterea circa electionem novi Pontificis tantum valet auctoritas Imperatoris Romano - Germanici, Regumque Galliæ &

Hispaniæ, ut Cardinalis, quem illi dedignantur, ista vice in considerationem venire omnino nequeat. Principes quoque nostra ætate jus sibi vindicarunt, beneficia pleraque Ecclesiastica Viris bene meritis sine consensu Pontificis distribuendi. Quid? Quod Cleris, ut civibus & publica securitate fruentibus, urgente publica necessitate, certa tributa imponant Reges Catholici, quæ minori quidem vocabulo dona gratuita nuncupantur; attamen si intra præstitutum tempus non solvantur, vel augeri vel militari rigore exigi solent, mutanturque ita in oblationes devotas eademque necessitatis. Superstitiosi ritus multi quidem adhuc apud sic dictos Catholicos retinentur; attamen prudentiores exiguum satis his statuunt pretium, valentque tantum in gratiam vulgi. Artes dominandi Pontificum Romanorum tanto subtiliores sunt factæ, quanto magis in angustiis habitare cœperunt; ipsique satis animadvertunt, tempus illud dudum præteriisse, quo ex sancta sede Apostolica Imperatoribus ac Regibus jura dare potuerunt. Vela igitur in ventos continuo obliquant, sollicite caventes, ne controversiæ de jure limitum exoriantur; quare etiam umbram illam Majestatis, quam possident, Principes illis relinquunt. Ordinem denique Jesuitarum nostra ætate ad incitas esse redactum, fratresque Lojolicos ob nefanda scelera, in ipsos quoque Reges commissa, ex plerisque terris Catholicis fuisse ejectos, fugere potest neminem. Notum quoque est, Principes ex familia Burbonica Pontificem Romanum instanter sollicitasse, ut Ordinem hunc penitus aboleret, ne in dedecus Religionis Catholicæ & detrimentum generis humani amplius prævaleret; ferunt quoque Papam momentosæ huic petitioni, cui refragari non audet, annuisse; decretoriam tamen sententiam in Consistorio Capitolino latam in tantum, in quantum unquam fieri potest, differt. Quum itaque ex his jam disputa-

sputatis adfatim constet, quod pleraque fulcra, quibus Hierarchia Pontificia innititur, successu temporis perquam infirma sint reddita; multi sibi aliisque persuadent, ultimum dominatui Papali imminere exitium, ita quidem ut seriem annorum supputare queant, intra quos potestas illa penitus erit extincta. Sed ita nimium forte de suo præsumunt ingenio. In exsangui enim illo corpore supersunt adhuc nervi quidam, qui illud adhuc sustentare valent, & quorum firmitas sicut ad calculum revocari nequit, ita huic innixas conjecturas eludit. Sic quamvis multi præsertim in Ecclesia Gallicana infallibilitatem Pontificis graviter impugnaverint, docet tamen Historia nostri sæculi, quod quum in ista Ecclesia scisma quoddam existisset de auctoritate Bullæ Papalis, quæ *Unigenitus* communiter nuncupatur, universus Clerus cum Archi-Episcopo Parisiensi ad partes Pontificis accesserit, & Bullam hanc ceu infallibilem suspexerit. Quam verum itaque est, Hierarchiam Pontificiam ad occasum vergere, & animam tantum non nunc trahere, tam difficile atque ineptum est opus, Epocham interitus ejus definire.

§. VIII.

Quæri denique potest & solet: quæ fiat, ut quum Religio sic dicta Catholica olim gentibus etiam ferocioribus haud ingrata fuerit, ejusdem tamen dignitas recentiori tempore adeo imminuta sit apud politiores & moratiores populos, ut quemadmodum stellarum fulgor, sole ad horizontem accedente, sentim deefceat, ipsæque eodem exorto vix appareant, ita quoque Religio Romana culturam Litterarum sustinere non videatur. Heic primo observare juvat, quod Ecclesia Romana, quamdiu in initiis quasi subsistit, satis sincera fuerit, ejusque præcones magis de convertendis hominibus a regno tenebrarum ad lucem veritatis, quam de eisdem sibi subjiciendis fuerint solliciti. Verum prout hominum benevolentiam modesta hæc ratione sibi magis magisque devinxerunt; ita sicut in secundiis impotenter sese plerique gerunt mortales, Pontificum filii, successu turgidi, cristas erigere ceperunt, civilibus negotiis sese impudenter ingerentes, & Hierarchiam Pontificiam supra omnes mundi potestates constituentes. Horum do-

minatuſi multum auſoritatis acceſſiſſe videtur ex antiquo uſu cum Ro-
 manorum, tum Germanorum, de quibus ſateſtur TACITUS, quod plus
 fidei tribuerint Sacerdotio, quam Regum auſpicio. De Jeſuitis præſer-
 tim producit Scriptores, quod diſcipulis ſuis, hoc grauiſſimum dederint
 præceptum, ut ubicunque offenderent Magiſtratum, doctrinæ Pontificiæ
 aduerſum, Regalia S. PETRI facultatem & jus ipsis concederent, ta-
 lem quo demumcunq; modo remoyendi: fieret Divus, modo non eſ-
 ſet vivus. Quum itaque Reges & Principes in aulis ſuis ſæpe alerent
 viros, qui ipſorum ſaluti ac vitæ inſidiari non dubitarent, tam æquum
 fuit, quam quod æquiſſimum, ut contra noxiæ Religionis flamines ſeſe
 mature caverent. Quis, quæſo, ignorat quantas turbas circa finem ſæcu-
 li Reformationis excitaverint Sacerdotes Catholici? Horret autem ani-
 mus, dum cogitat, quod ex eorum grege fuerint, qui noſtra ætate Sacra-
 tiſſimis Perſonis Regum Galliæ & Portugalliæ violentas inferre manus non
 dubitarunt, propterea, quod Religioni Pontificiæ minus favere crederen-
 tur, adeo ut quemadmodum priora ſæcula Patri Petroſæ, Johannis Cle-
 mentis ac Ravailiaci nomina æternæ oblivionis ſæctis damnarunt, ita quo-
 que noſtrum ævum d' Amiens alioſque ejusdem furfuris ut opprobria ge-
 neris humani exſecratur. Quid ſuperiori anno contra legitimum ſuum
 Regem auſa fuerit fanatica quædam Polonorum cohors, non abſque ſtupore
 audivimus. Quid etiam in terris alio quaſi ſole calentibus, in imperio
 Chinenſi atque America egerint Pontificum filii, & quam exitioſa ſummis
 Principibus eorum fuerit familiaritas, ex Hiſtoria notius eſt, quam ut il-
 lud jam exponere, necesse judicemus. Quum itaque Sacerdotes Catholici,
 imprimis fratres Lojolitici, tantas, quantas vidimus, turbas in regnis at-
 que imperiis excitare ſoleant, nemo amplius miratur, ipſos eodem turbi-
 ne correptos extra imperiorum pomeria fuiſſe ejeſtos, qui longe extra
 humanitatis terminos projici meruerunt, atque ipſam Religionem eorum,
 Machiavellicis dogmatibus ſeatentem, Principibus ac civibus factam
 eſſe inviſam. Immo Principes Proteſtantes tantum non omnes prurium
 dominandi Cleri Papalis probe cognoſcentes, ceu Conſtitutionem quan-
 dam Eccleſiaſticam poſuerunt, Catholicorum Sacerdotum e' terris ſuis
 excluſionem non minus neceſſariam eſſe ad civilem Chriſtianarum gentium
 felicitatem promovendam, quam ipſa Religio Chriſtiana ad ſalutem
 æternam obtinendam valeat. Quod quum ita ſit, multi forte mirabuntur,
 quod Potentiſſimus Boruſſorum Monarcha, qui ipſe Proteſtantiæ Religi-
 oni eſt addictus ac civibus imperat Proteſtantibus, Pontificiæ tamen Reli-
 gioni devotis conceſſerit facultatem in ſua metropoli Templum exſtruendi,
 atque liberum in eodem Religionis exercitium; Enimvero pro ea, qua
 Maximus hicc Heros eminet prudentia & potentia advenas hos intra ar-
 ctum ſatis officiorum gyrum continebit, Eccleſiamque ipſorum ſemper mi-
 litantem faciet, nec permittet, ut ipſa in triumphantem ſeſe unquam efferat.